

JAARPLAN 2021

Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Geleerde lessen landbouw en natuur en vooruitblik 2021	4
2.1 Experimenteren natuur-inclusiviteit en maatregelen in de jaren 2019 en 2020	4
2.2 Lerend beheren in 2019 en 2020 en plannen 2021	4
2.3 Landschappelijke samenhang: gebiedsinrichting 2021	9
2.4 Grondverdeling en bouwplannen	11
2.5 Faunabeheer convenant en experiment	14
2.6 Innovatiefonds	14
3. Recreatie	15
3.1 Recreatievisie	15
3.2 Recreatie maatregelen	16
3.2.1 Recreatieve infrastructuur en routes	16
3.2.2. (Her)ontwikkeling recreatieve trekpleisters	16
3.2.3. Pilots korte ketens	17
3.2.4. Verhogen naamsbekendheid	17
3.2.5. Samenwerking Provincie en BAR organisatie.....	18
4. Organisatie.....	19
5. Monitoring en onderzoek.....	21
6. Samenvatting	22

1. Inleiding

Waar werken we de komende jaren naar toe in het Buitenland van Rhoon?

In het streefbeeld voor het Buitenland van Rhoon staat beschreven welke doelen de komende jaren gerealiseerd worden op het gebied van landbouw, natuur en recreatie. Uitdaging is om een goede balans te vinden tussen deze doelen. Meer biodiversiteit, meer toegankelijkheid voor publiek en tegelijkertijd afzetkansen creëren voor een gezonde en duurzame bedrijfsvoering van de aanwezige agrariërs.

De kern daarbij is dat natuur-en landbouwmaatregelen sterk met elkaar verweven worden en zoveel mogelijk worden ontworpen dat ze elkaar versterken. Hiervoor worden alle gronden zoals die beschikbaar worden gesteld door de Provincie ingezet. Daarbij worden natuurelementen integraal onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering. Dat doen we door vanaf 2021 toe te werken naar drie geëxtensiveerde akkerbouwbedrijven waarbij natuur en landbouw verweven zijn. Concreet gaan we in 2021 twee van deze drie bedrijven opbouwen, waarbij het volledige bouwplan wordt uitgevoerd, zoals deze staat beschreven in het Streefbeeld, hoofdstuk landbouwmaatregelen. Naast deze twee bedrijven wordt er samen met de overige leden op alle gronden drie tot zes meter stroken aangelegd, worden er bloeiende maaigewassen verbouwd conform de uitgangspunten van het streefbeeld, wordt er insecticidenvrij graan geteeld, worden insecticiden teruggedrongen in de hakvruchten via monitoring en is er sprake van aangepast slootkantenbeheer.

Om meerwaarde te vinden in de markt is het belangrijk dat er voor een grote diversiteit aan kleine, aparte gewassen, opslag en eerste verwerking (voorzuivering, droging) in het gebied komt. Dit, samen met een goede afstemming tussen teelt en afzet, kan ervoor zorgen dat de meerwaarde van producten uit het Buitenland van Rhoon worden geteeld ook daadwerkelijk in de markt verzilverd worden, waardoor een deel van het verlies van inkomsten door de integratie van natuurelementen kan worden gecompenseerd. Daarbij wordt uiteraard zoveel mogelijk de lokale afzet gestimuleerd.

Wat betreft recreatie wordt de in 2020 opgestelde recreatievisie in uitvoering gebracht binnen het plangebied. Ook wordt er samen met de gemeente Albrandswaard en de provincie Zuid-Holland hard gewerkt aan de voorbereiding van één van de entrees, aan de noordkant van het plangebied. Deze ontwikkeling wordt ook gelinkt aan de recreatievoorzieningen van de Buytenhof. Ook voor de ontwikkeling van de andere twee entrees, gaan wij graag de samenwerking aan. Ten slotte werken we in 2021 de recreatieve infrastructuur verder uit en zetten we vol in op het realiseren van de eerste wandelroutes en paden.

2. Geleerde lessen landbouw en natuur en vooruitblik 2021

2.1 Experimenteren natuur-inclusiviteit en maatregelen in de jaren 2019 en 2020

De gebiedscoöperatie in het Buitenland van Rhooen gaat met 2021 het derde jaar in van aansturing van de transitie van een traditioneel ingerichte landbouwpraktijk naar een natuur-inclusieve landbouwpraktijk overeenkomstig het in 2018 geformuleerde streefbeeld voor dit herinrichtingsgebied. Hoewel er ook in 2017 en 2018 al voorzichtige stappen waren gezet naar een meer natuur-inclusieve vorm van landbouw, onder andere in de vorm van een 75 ha groot experiment Zegenpolder, vormde 2019 het eerste volledige jaar waarin de in 2018 opgerichte gebiedscoöperatie onder advies van enkele experts de eerste inrichtingsmaatregelen ging inplannen. Deze maatregelen zouden een begin maken met een biodiversiteitsherstel zoals deze in het streefbeeld ook benoemd was. Vanwege de versnipperdheid van de grondpositie en het gebrek aan vrij areaal ter realisatie van de in het streefbeeld gewenste extensivering van de akkerbouw is er in de jaren 2019 en 2020 vooral voor gekozen om, naast de extensieve gebiedsinrichting die in het Zegenpolder-experiment op 75 ha reeds eerder kon worden gerealiseerd, op veel verschillende vlakken vooral ervaringen op te doen met een grote verscheidenheid aan agrarische en/of natuurmaatregelen. Belangrijk uitgangspunt hierbij was dat -daar de synergetische verweving van natuur en landbouw in het streefbeeld voorop staat- er in de landbouwmaatregelen de bijdrage aan de biodiversiteitsontwikkeling werd meegenomen als een belangrijke weegfactor. In de natuurelementen werd enerzijds gekeken naar de mogelijkheden van landbouwkundig medegebruik en anderzijds naar het elkaar zo veel mogelijk versterken van de naast elkaar liggende elementen en het zo weinig mogelijk in de weg zitten van elementen. Ruigte die botanisch zich zo ontwikkelt dat het materiaal niet meer als voer te gebruiken is en via de bloei en zaadverspreiding naastliggende agrarische percelen 'vervuilen' worden daarbij bij voorkeur ingeruild voor natuurmaatregelen die een nagenoeg gelijkblijvende bijdrage hebben aan de biodiversiteit, maar die als kruidenrijk hooi te oogsten is en in te zetten is als smakelijk hooi voor droogstaande koeien of voor paarden. Om die reden is in 2019 en 2020 onder andere ingezet op het optimaliseren van de inzaai en onderhoud van kruidenrijke hooilanden en kruidenrijke akkerranden.

Vanuit diezelfde gedachte is er vanuit de landbouw geëxperimenteerd met het meezaaien van alom bekende akkerkruiden als korenbloem en klaprozen in de randen van graanpercelen die door hun historische aanpassing aan de graanteelt de oogst van het graan minimaal in de weg staan zodat er een combinatie plaatsvindt van biodiversiteitswinst en verhoging van de plaagonderdrukking in de graanteelt terwijl aan het einde van het jaar het tussenliggende graan toch nog geoogst kan worden. Door deze beweging in gang te zetten is het de bedoeling om het grote gat tussen landbouw en natuur te dichten en in te kleuren met mengvormen van natuur en landbouw waarbij per maatregel het accent meer of minder op landbouw dan wel natuur komt te liggen en alles daar tussenin.

2.2 Lerend beheren in 2019 en 2020 en plannen 2021

De ervaringen in 2019 met deze veelheid aan landbouw- en/of natuurmaatregelen zijn uitgebreid uitgewerkt in het rapport: *Praktische ervaringen natuur-inclusieve landbouw in het Buitenland van Rhooen in 2019: Beheerervaringen, uitdagingen en oplossingen* (Prins, U. et al. 2019). Op deze ervaringen is in 2020 voortgebouwd waarbij een paar belangrijke aanvullende ervaringen zijn opgedaan zowel met nieuwe gewassen (vlas, teunisbloem en bruine bonen), als ook met nieuwe natuurelementen (vochtige hooilanden, natuurvriendelijke oevers en varianten wintervoedsel).

De ervaringen van 2019 en 2020 meenemend is de planning voor 2021 als volgt:

1. Natuurmaatregelen:

- a. *Verschaalde percelen oud grasland:*** Het ingezette herstelbeheer van de veelal verruigte oud graslandpercelen in de Zegenpolder en de polder Buitenland van Rhoon heeft een langzame verbetering laten zien en zal worden voortgezet om langzaam te kunnen gaan toewerken naar echt, als voer inzetbaar, kruidenrijk hooiland. Op één van de percelen zijn reeds wat banen ingezaaid met meer geschikte kruiden die deels ook zijn aangeslagen. Op één perceel rond de Vlakkenburg staat een dergelijke ingreep ook gepland, maar heeft de doorzaai nog niet plaatsgevonden omdat het slechte najaarsweer dit niet toestond. Het areaal van dit soort grasland zal in 2021 niet toenemen, maar eerder afnemen. Dit heeft er onder andere mee te maken dat veel van deze nog weinig kruidenrijke graslanden allemaal vlak naast elkaar lagen en voor weinig landschappelijke diversiteit zorgden. Zo zal het minst diverse grasland rond de Vlakkenburg worden omgezet in een flora-akker en wordt over een ander stuk grasland nog overwogen deze te vervangen door voor akkervogels beter gesitueerde stukken nieuw kruidenrijk grasland in de directe omgeving.
- b. *'Nieuw' kruidenrijk hooiland:*** Op meerdere percelen, onder andere op en rond het zuidelijke deel van de Leidingenstraat is nieuw kruidenrijk grasland ingezaaid in 2019 wat echter door het extreme weer in 2019 maar matig is aangeslagen. Na herinzaai eind 2020 lijkt dit een stuk beter te zijn gelukt al heeft het extreme droge weer van 2020 ook hier nogal een invloed gehad op deze ontwikkeling. Verwachting is dat dit komend jaar zich wel weer kan herstellen en daardoor mooi schraal kruidenrijk hooiland zal produceren wat een belangrijke basis vormt voor het biodiversiteitsherstel. Een eerste indicatie daarvan lijkt onder andere te komen uit de vogeltellingen die één van deze percelen aanwijst als een belangrijk concentratie van broedgevallen voor de Kievit. Vanwege de grote hoeveelheid aan extra grond die voor 2021 beschikbaar komt aan de gebiedscoöperatie zijn er meerdere locaties ingepland om te worden ingezaaid met een vergelijkbaar mengsel aan kruiden. Door het voortgezet gebruik dat pas 31 december 2020 afloopt zal de inzaai waarschijnlijk op zijn vroegst eind 2021 plaatsvinden.
- c. *Vochtige hooilanden/nat schraalland:*** Vochtige hooilanden waren niet een doel op zich voor het natuur-inclusieve bouwplan in Rhoon, maar vanwege de vergravingswerkzaamheden rond de afdekking van de Rhoonse stort zijn deze op 10 ha in de Zegenpolder wel tot stand gekomen. Omdat bekend is dat deze hooilanden zowel botanisch gezien als ook vanwege de nestel en fourageermogelijkheden van veel vogelsoorten erg interessant kunnen zijn is in 2020 veel aandacht besteed aan de precieze inrichting en inzaai van deze grasland. In 2021 zal een begin worden gemaakt met het beheer van deze graslanden (maaien en afvoeren) om deze stukken donkergroene natuur goed verder te laten ontwikkelen. Daar vochtige hooilanden niet behoorde tot het oorspronkelijke streefbeeld is er voorlopig niet voorzien dat er op meerdere plekken deze natuurmaatregel zal worden ontwikkelt.
- d. *Vogelakker:*** Over de verdere uitrol van het concept vogelakkers bestaan binnen de groep van adviserende experts nogal twijfels. Voor het overgrote deel van de doelsoorten lijkt een vogelakker voornamelijk te weinig toe te voegen om de moeilijke agronomische inpasbaarheid van deze maatregel te kunnen compenseren. Met name de problemen rond verruiging van de groenbraakstroken en de nadelige gevolgen in de volgteelten maakt dat voornamelijk eerder wordt ingezet op kruidenrijke hooilanden en het opnemen van luzerne en grasklaver in de bouwplannen dan om specifieke vogelakkers aan te leggen. Om de effecten van vogelakkers echter wel te kunnen blijven volgen is, zullen het effect van de vogelakker op wintergasten op de nu nog 2 bestaande vogelakkers goed worden gevolgd. Het areaal wordt voorlopig echter niet uitgebreid.

- e. Flora-akker:** Flora-akkerbeheer op kleironden worden algemeen gezien als één van de moeilijkste natuurmaatregelen die er bestaan. Dit wordt ook wel bevestigd door de volop aanwezige probleemveronkruiding op deze akkers met akker(melk)distel. Tegelijkertijd hebben we in zowel 2019 als 2020 gezien dat er ook al hele mooie eerste successen kunnen worden gehaald voor zowel flora als fauna (insecten en vogels). Daarnaast vormen deze akkers een mogelijkheid om bijzondere producten te verbouwen die unieke marktkansen geven zoals historische bak- en brouwgranen. Twee van de oudere flora-akker zullen voor 2021 in herstelbeheer komen (grasklaver ter terugdringing van distels), maar tegelijkertijd zullen er minimaal 2 nieuwe flora-akkers worden aangelegd. In de afgelopen jaren is tevens gezien dat de combinatie van een flora-akker met een naastliggende bredere kruidenrijke hooilandrand een hele gunstige ecologisch dynamiek geeft dus dat zal ook voor nieuw aan te leggen flora-akker zeker worden geprobeerd te herhalen.
- f. Wintervoedsel:** Wintervoedsel vormt een bekende snelle win voor het herstel van wintergasten. In zowel 2019 als 2020 zijn er daarom meerder mengsels uitgetoetst die de functie als wintervoedsel goed kunnen dienen, maar waar ook gezocht wordt naar een betere agronomische inpassing. Dit laatste is vooral noodzakelijk vanwege de vaak optredende verruiging na meerjarig gebruik als wintervoedsel. Die zoektocht zal in 2021 verder worden doorgezet waarbij onder andere ook gekeken wordt naar inzaai van groenbemesters na vroeg ruimende gewassen als winterkoolzaad die als wintervoedsel kunnen dienen. Vanwege het verhoogde effect van wintervoedsel-veldjes in combinatie met naastliggend struweel wordt voor de toekomst gekeken om het areaal aan wintervoedsel meer in het noordelijke, meer besloten deel van het projectgebied uit te breiden.
- g. Natuurvriendelijke oevers:** In 2019 is in het kader van de afdekking van de Rhoonse stort zijn op meerder plaatsen verflauwde oevers aangelegd langs hoofdwatgangen in het westelijke deel van de Zegenspolder. Deze zijn in het voorjaar van 2020 ingezaaid met inheems kruidenrijke graslandmengsels die zich heel mooi hebben ontwikkeld. Vooralsnog lijken deze taluds ecologisch gezien steeds interessanter te worden waardoor het plan nog steeds is om ook in de rest van de Zegenspolder als ook de Portlandpolder dergelijke aangepaste oevers te gaan aanleggen. Belangrijk leerpunt tot dusver is dat wel heel uitgekoken moet worden om bij die vergravingen veel extra water te creëren wat voor grondbehoefte voor de Rhoonse stort wel gebeurd is. Deze verbrede watgangen hebben onder andere voor een sterk verhoogde gazedruk gezorgd die behoorlijke gewasschade hebben veroorzaakt in met name de graangewassen. Bij de geplande uitbreiding van deze maatregel eind 2021 in de Portlandpolder zal dit in het ontwerp dus wel moeten worden meegenomen.
- h. Slootkantenbeheer secundaire sloten:** Afgelopen jaren is al volop geëxperimenteerd met aangepast slootkantenbeheer voor de secundaire watgangen. Uitgestelde maaidatum, altererend maaien, maaien en afvoeren zijn belangrijke maatregelen die daarin worden gebruikt. Voor al deze maatregelen is een belangrijke voorwaarde dat watgangen jaarrond bereikbaar zijn. Om die reden wordt in de loop van 2021 op alle mogelijke plekken op z'n minst een rand van 3 meter langs elke watgang aangelegd om dit aangepaste slootkantenbeheer ook mogelijk te maken. Door de betrokken experts wordt daarnaast ook nog gekeken of er op enkele cruciale plekken in het gebied ook iets aan de steile slootkanten moeten worden gedaan om de toegankelijkheid van deze watgangen voor fouragerende vogels sterk te kunnen verbeteren. De keuze voor welke watgangen hiervoor bij voorkeur in aanmerking gaan komen zal komend jaar worden gemaakt.

2. Agrarische natuurmaatregelen

- a. Graanranden met korenbloemen en klaprozen:** In 2019 zijn er vrij succesvol de eerste ervaringen opgedaan met randen van graanpercelen die mede werden ingezaaid met bekende kleurrijke akkerflora als korenbloemen en klaprozen. Ecologisch bleken deze randen heel veel op te leveren aan bloembezoekende insecten en plaagbeheersende insecten waardoor deze randen als een oogstbare en meer inheemse variant kunnen worden gezien van de bloeiende akkerranden met exotische mengsels die in andere gebieden vaak worden gebruikt. De randen vormen echter agronomisch best een uitdaging omdat de zaadopslag van deze wilde bloemen in vervolgteelten als uien voor problemen kunnen zorgen. Voor de optimalisatie van het systeem zijn we daarom nog op zoek naar een betere inpassing van dit systeem. In 2020 hebben we hierin vanwege het hele natte najaar weinig voortgang op kunnen boeken omdat de mengsels nergens uitgezaaid konden worden. In 2021 zullen echter op drie plekken in de polder wel weer vervolgervaringen worden opgedaan op minimaal 0,5 ha. Als het systeem agronomisch verder wordt geperfectioneerd kan dit als maatregel verder worden uitgebreid in de jaren daarop.
- a. Bloeiende maaigewassen:** In 2018 en 2019 zijn er al een veelvoud aan 'nieuwe' bloeiende gewassen in het Buitenland van Rhooen uitgeteeld: veldbonen, koolzaad, blauw maanzaad en soja werden daarbij al meerder jaren geteeld en daar zijn in 2020 nog vlas en teunisbloem bijgekomen. Zowel agronomisch (teelt en opbrengst) als qua afzet lijken daar echter nog volop uitdagingen. Ecologisch gezien lijken daarbij vooral veldbonen en koolzaad erg interessant omdat die voor een relatief lange periode een grote hoeveelheid aan bloembezoekende insecten aantrekken, maar de opbrengsten van beide gewassen (zowel absoluut als financieel) laten nog wel te wensen over. Zeker voor veldbonen betekent dit dat we daar in 2021 in eerste instantie niet zo sterk op inzetten als dat we eerder dachten dat de potentie was. Vlas heeft het afgelopen jaar echter heel goed gedaan, waardoor we deze teelt voor 2021 minimaal in stand willen houden, maar liever iets te willen uitbreiden. Door het intensieve karakter van de landbouw in de laatste jaren van het voortgezet gebruik (veel van de nieuw bijkomende grond in 2021) zal het echter wel erg zoeken zijn naar voldoende geschikte percelen met goede voorvruchten om dit areaal ook daadwerkelijk te realiseren. Door het droge voorjaar van 2020 zijn de eerste ervaringen met teunisbloem teleurstellend verlopen, maar in 2021 wordt wederom erop ingezet om hier een geslaagde teelt van te maken. Los van de rol van deze bloeiende gewassen voor bestuivers, lijken er ook in de vogelwaarnemingen al gunstige effecten zichtbaar te worden doordat de verhoogde diversiteit in gewassen stimulerend lijkt te werken op de fourgeermogelijkheden van groepjes wintergasten. In 2021 zal de diversiteit aan nieuwe bloeiende gewassen waarschijnlijk nog worden uitgebreid met één à twee teelten. Op kleine schaal zal op het bedrijf van Wiard Visser geëxperimenteerd gaan worden met de teelt van deder of huttentut, een oud oliegeewas, en witte lupine.

3. Aangepast agrarisch

- a. *Geen insecticiden in de maaivruchten:*** voortbouwend op ontwikkelingen in 2019 en 2020 zal op het gehele areaal dat onder beheer van de gebiedscoöperatie valt, geen insecticiden meer worden gebruikt op uitzondering na van een heel klein areaal toegewezen in een experiment waar alleen bij het dreigend overschrijden van de schadedrempel wel nog insecticiden worden toegepast om een beeld te kunnen krijgen van het opbrengstverlies dat optreedt als gevolg van het niet toepassen van insecticiden. Dit areaal zal in overeenstemming met afgelopen 2 jaar hoogstens enkele hectares beslaan. Door de areaaluitbreiding in 2021 zal er een groter deel van het areaal ingezaaid worden met maaivruchten waardoor voorzien wordt dat een groter deel van het areaal insecticidenvrij zal worden geteeld.
- b. *Geïntegreerde aanpak aardappelen en bieten:*** ook op dit vlak wordt de lijn doorgezet zoals deze in 2019 en 2020 is ingezet. Door een intensieve monitoring vanuit de betrokken experts zal de ontwikkeling van de balans tussen plaaginsecten en hun natuurlijke vijanden goed in de gaten gehouden worden en zal alleen worden geadviseerd om in te grijpen met insecticiden als een schadedrempel dreigt te worden overschreden. De afgelopen twee jaar heeft dit er al in geresulteerd dat het overgrote deel van het areaal geen enkele bespuiting heeft gekregen met insecticiden en als dit al werd gedaan werden selectieve middelen gekozen die de impact van de bespuiting voor natuurlijke vijanden en bestuivers zo minimaal mogelijk werd gehouden. De verwachting is dat onder de deelnemers het areaal aan aardappelen en bieten eerder af zal nemen dan toe zal nemen en dat de teeltintensiteit op het nieuw beschikbare areaal sterk afneemt (laatste jaren van het voortgezet gebruik zijn er veel hakvruchten geteeld op deze gronden met een reguliere gewasbescherming).
- c. *Geïntegreerde aanpak uien:*** in 2020 is in het Buijtenland van Rhoon een begin gemaakt van een project rond de beheersing van trips-schade in de uienteelt vanuit een landelijk project rond trips: Robuust telen met biodiversiteit (www.kia-landbouwwatervoedsel.nl/19160-2/). In 2021 wordt in samenwerking met een van de agrariërs een experiment ingezet rond het inrichten van biodiverse spuitpaden om op die manier de natuurlijke plaagbeheersing in de uienteelt meer te kunnen stimuleren. Vanuit dit project wordt ook gewerkt aan het opstellen van protocollen voor het bepalen van monitoring en schadedrempels om het moment van ingrijpen zo lang mogelijk te kunnen uitstellen.
- d. *Biologische plaagbeheersing in samenwerking met Koppert:*** als laatste stap in de ontwikkeling wordt er in samenwerking met Koppert gekeken hoe ook in meer kwetsbare gewassen als de fruitteelt toegewerkt kan worden naar meer biologische vormen van plaagbeheersing. In 2021 zal daarvoor een experiment worden uitgevoerd op het bedrijf van Wiard Visser. Er wordt samen met Koppert ook gekeken of dit uit te breiden is naar andere gewassen als veldbonen (luizenproblemen), uien (als onderdeel van het eerder genoemde project rond trips) en verscheidene groentegewassen.

In het streefbeeld worden al deze bouwstenen voor het bouwen van een natuur-inclusieve akkerbouw in hun algemeenheid reeds beschreven, maar in de uitwerking wordt er vanaf 2018 reeds hard aan gewerkt om deze maatregelen ook in de praktijk te optimaliseren en een goede plek te geven in een samenhangende, natuur-inclusieve akkerbouw.

2.3 Landschappelijke samenhang: gebiedsinrichting 2021

Zoals aangegeven is er in 2019 en 2020 meer nadruk geweest op het uitproberen en optimaliseren van de verschillende bouwstenen voor een natuur-inclusieve akkerbouw voor het Buitenland van Rhooen. Omdat er in 2021 echter veel grond uit het voortgezet gebruik vrijkomt ontstaat er komend jaar ook de mogelijkheid om voor een aantal deelgebieden waar de grondpositie van de gebiedscoöperatie inmiddels groot genoeg is dit verder uit te werken in een gebiedsinrichting waarin de landschappelijke, ecologische en agronomische samenhang tussen die verschillende elementen verder wordt uitgewerkt. Voor deze uitwerking zijn reeds de eerste concept-ontwerpen gemaakt voor de Zegenpolder en het westelijke deel van de Portlandpolder met inbreng vanuit de verschillende betrokken experts die de gebiedscoöperatie adviseren.

Voor de Zegenpolder is een eerste indeling al aangelegd in 2017 en deze basis zal ook worden gebruikt om hierop verder te ontwikkelen. In 2021 worden in dit deel alleen kleine wijzigingen verwacht, alhoewel gronden die niet onderdeel uitmaakte van het experiment (graslandpercelen rond de Vlakkenburg) wel dusdanig zullen worden ontwikkeld dat zij ondersteunend zijn aan het al ingezette biodiversiteitsherstel in het meer westelijke deel dat vanaf 2017 is ingericht. Ten westen van de Vlakkenburg zal bijvoorbeeld een flora-akker worden aangelegd en op het perceel rond de Vlakkenburg zal geprobeerd worden om middels het doorzaaien van kruidenrijke hooilandstroken de algehele kruidenrijkdom van deze percelen een boost te geven. Voor het graslandperceel ten zuiden van de Vlakkenburg wordt overwogen om deze om te zetten naar akkerbeheer omdat dit perceel het aandeel grasland in dit deel van de Zegenpolder wel heel erg hoog maakt en tevens verwacht wordt dat het beter is deze ruimte te gebruiken op de volledig open plekken meer ten westen en ten oosten van dit huidige graslandperceel. Verdere uitwerking van mogelijke aanpassingen in het ruimtelijk ontwerp zullen in de loop van deze winter worden gemaakt en besproken met betrokkenen. Hierbij wordt ook de recreatieve invulling van de Zegenpolder meegenomen; denk bijv. aan de marktconsultatie van de Zegenhoeve en de infrastructuur qua paden en routes.

Voor de Portlandpolder is ook reeds een eerste concept-ontwerp gemaakt. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn:

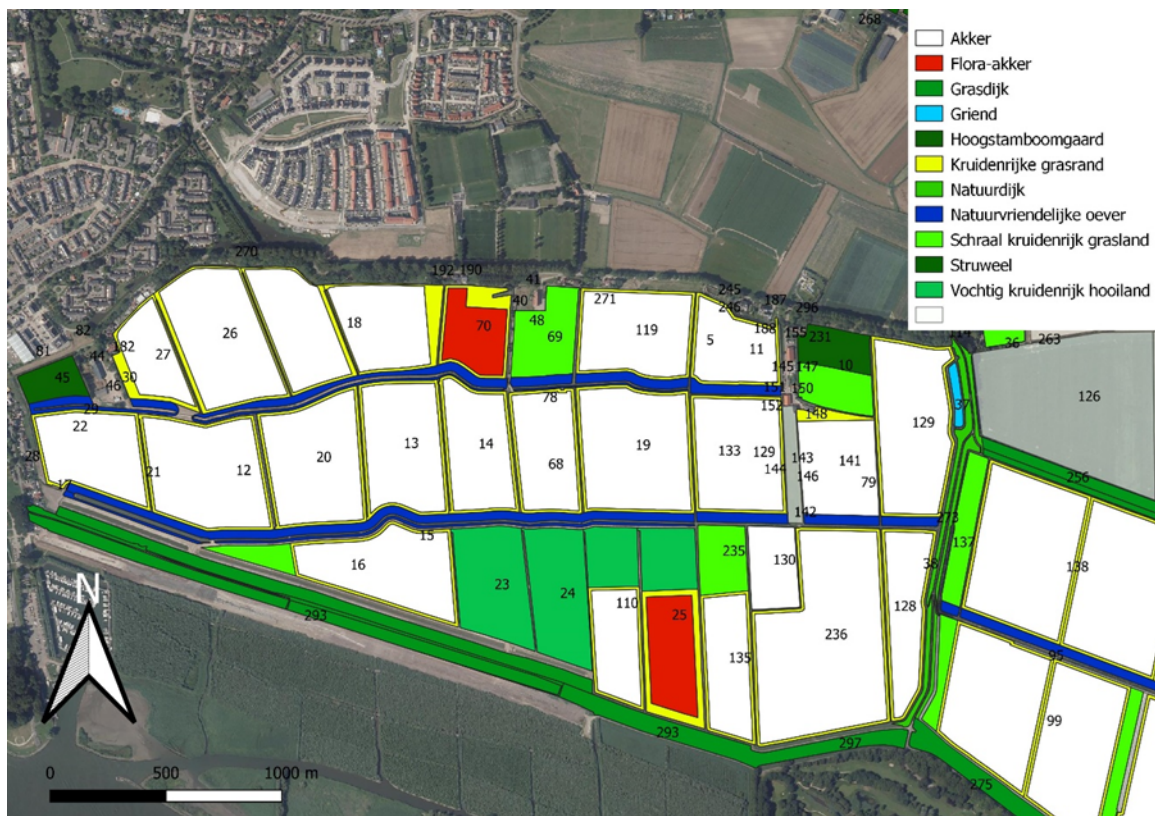
1. Er wordt overeenkomstig het streefbeeld toegewerkt naar een verdeling van 40% natuurelementen en 60% agrarische grond, hoewel er tegelijkertijd ook naar wordt gestreefd naar maatregelen die een mengvorm van agrarisch gebruik en natuurwaarde opleveren.
2. Ongeveer 6-7% van het areaal ten zuiden van de Essendijk wordt gevormd door dijken die in het streefbeeld onder de natuurhectares vallen, maar waarvoor in nauwe afstemming met het waterschap wel nog veel werk moet worden verzet om hiervan de ecologische waarde te substantieel te verhogen, met name als het gaat om de primaire waterkering.
3. Tussen de 5 en 10% van het areaal zal ingericht worden als akkerrand waarbij overeenkomstig het Zegenpolder experiment gevarieerd wordt in randen met een minimale breedte van 3 meter en randen van 9 meter breedte, of waarbij de randen worden gebruikt om taluds van secundaire watergangen te verflauwen om de ecologische waarde hiervan te verhogen.
4. Ongeveer 10% van het areaal zal ingericht worden als kruidenrijk hooiland variërend van nat schraalland/vochtig hooiland zoals in de Zegenpolder tot kruidenrijk hooiland (Glanshaverhooiland). Deze graslanden worden bij voorkeur gepland op wat lager gelegen percelen waar op historische kaarten ook vaak is terug te zien dat hier veelal grasland is

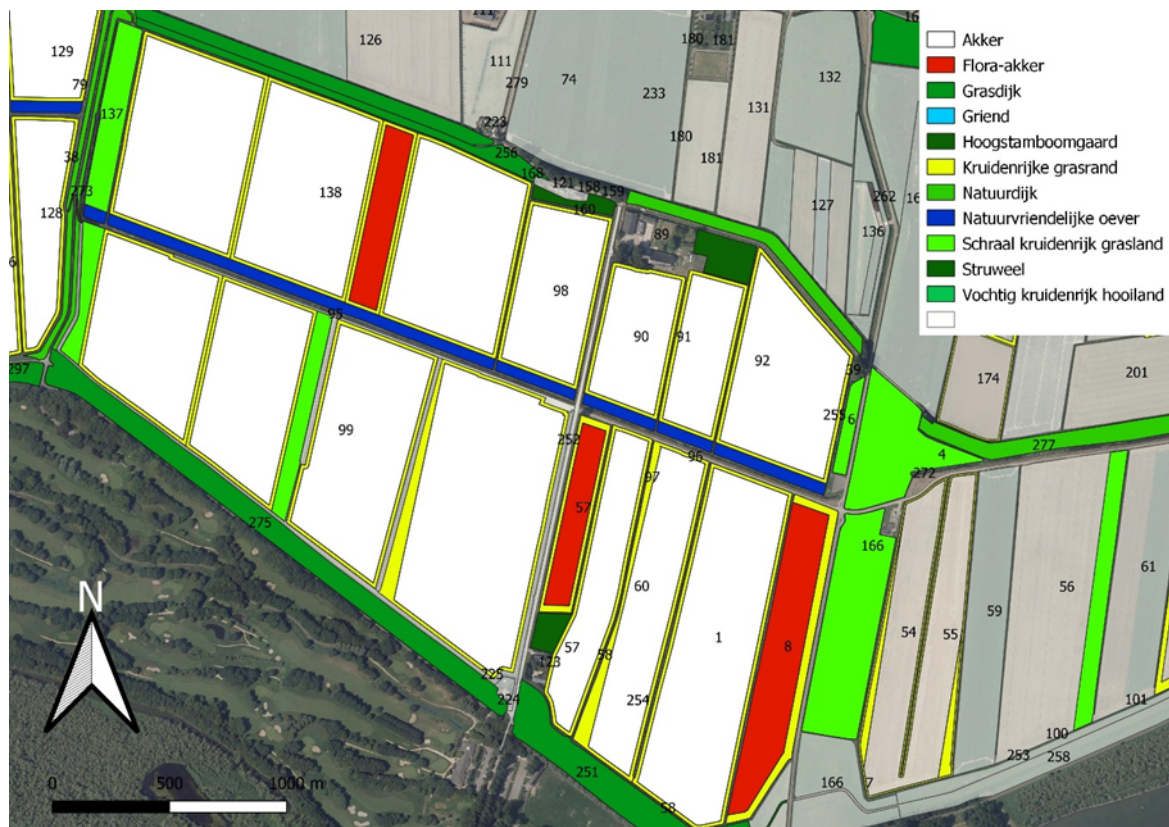
geweest, of op percelen met een duidelijk geer waarmee met de hooilandstrook het overblijvende akkerperceel evenwijdig getrokken kan worden, vooral in die delen van het gebied waar de kansen voor grondbroeders als Kievit en veldleeuwerik hoog is.

5. Tussen de 5-7% van het areaal wordt ingericht met een flora-akker, verspreid over het gebied en altijd in samenhang met een naastliggende kruidenrijke hooilandstrook.
6. Hoogstamboomgaarden en struweel worden met name ten noorden van de Essendijk aangelegd. In de nu nog open gebieden van de Portlandpolder en de Zegenpolder worden hoogstamboomgaarden en struweel zo minimaal mogelijk gehouden om de uitvalsbasis voor predatoren (roofvogels) te minimaliseren. Ten zuiden van de Essendijk geldt daarom dat hoogstamboomgaarden en heggen in principe zo veel mogelijk worden ingetekend tegen de al bestaande opgaande begroeiing van dijken en/of erven om het open gebied zo open mogelijk te houden.
7. Op 3-4 % van het areaal zal worden ingezet op wintervoedselvoorziening, maar de verwachting is dat de in het voorjaar in te zaaien wintervoedselveldjes meer in het noordelijke deel van het projectgebied aangelegd zullen gaan worden en dat in dit zuidelijk deel meer gestreefd wordt naar vroeg gezaaide groenbemesters, deels overstaande randen op de hooilandpercelen en flora-akkers die, wanneer mogelijk, in de stoppel blijven liggen.

Op basis van deze beginselen zijn daarbij de volgende eerste concept-ontwerpen gemaakt. De verwachting is dat de meeste van de in de Portlandpolder-west aangegeven nieuwe natuurelementen op z'n vroegst eind 2021 kunnen worden aangelegd omdat het aflopende voortgezet gebruik op grote delen van dit areaal een eerdere inzaai nog niet goed mogelijk maakte.

Hieronder de kaart van de Zegenpolder en de Portlandpolder.

2.4 Grondverdeling en bouwplannen

De toedeling van grond in het Buitenland van Rhoon wordt gebaseerd op de uitgangspunten en doelstellingen zoals deze in het streefbeeld zijn vastgelegd:

1. Natuur- en landbouwmaatregelen zijn sterk met elkaar verweven en worden zo veel mogelijk ontworpen dat ze elkaar versterken en in een werkelijk natuurinclusieve landbouw resulteren. Natuurelementen worden daarbij een integraal onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering. Dit helpt niet alleen bij de natuurlijke plaagbeheersing in de landbouw, maar is ook belangrijk voor de verwaarding van de oogstproducten van de natuurelementen.
2. De landverdeling en de bijbehorende vergoedingsstructuur zorgen er gezamenlijk voor dat de agrarische bedrijven in het gebied een eerlijke boterham kunnen verdienen gebaseerd op de arbeidsinzet die van de agrarisch ondernemer wordt gevraagd en een na te streven vergoeding overeenkomstig de EU norm gesteld voor de agrarische sector van €30/uur en overeenkomstig de gemiddelde verdiensten in de akkerbouwsector in zuidwest Nederland de afgelopen 15 jaar van €48.000/aje bij een gemiddelde bedrijfsgrootte van 74 ha (Agrimatie).
3. Er wordt zo veel mogelijk gestreefd naar bedrijven die in het gebied zelf zijn gevestigd en vanuit een boerderij in het gebied een omliggend areaal onderhouden en invulling geven aan het te beleven agrarische landschap. Dit komt de kwaliteit van het beheer enorm ten goede (zo weinig mogelijk beheer op afstand)
4. Verkeersbewegingen van buitenaf het gebied worden zo veel mogelijk beperkt en bedrijven worden via 'ruilverkaveling' zo geklusterd dat ook verkeerbewegingen binnen het

projectgebied zo veel mogelijk worden beperkt, oa om de smalle wegen in het gebied (bv rond de Essendijk) zo veel mogelijk te minimaliseren.

5. Om meerwaarde te vinden in de markt is het belangrijk dat er voor een grote diversiteit aan kleine, aparte gewassen, opslag en eerste verwerking (voorzuivering, droging) in het gebied komt. Dit, samen met een goede afstemming tussen teelt en afzet, kan ervoor zorgen dat de meerwaarde van producten uit het Buitenland van Rhooen worden geteeld ook daadwerkelijk in de markt verzilverd worden waardoor een deel van het verlies van inkomsten door de integratie van natuurelementen kan worden gecompenseerd.
6. Vanuit het streefbeeld wordt aangegeven dat de landbouw op een viertal punten zal moeten veranderen
 - a. Extensivering van de bouwplannen door een verlaging van het aandeel hakvruchten ten opzichte van de maaivruchten. Van 50%-50% wordt gestreefd naar 33%-67%.
 - b. Meer diversiteit in de maaivruchten, met name door granen deels te vervangen door bloeiende maaivruchten en/of tweejarige gewassen zoals grasklaver, luzerne, karwei of meekrap.
 - c. Op 95% van het areaal zal na een periode van 5 jaar geen insecticiden meer worden toegepast. In de maaivruchten wordt daar echter al meteen mee gestart.
 - d. Er wordt naar gestreefd om minimaal 20%, maar als streven 40% van het areaal in natuurmaatregelen uit te voeren: flora-akkers, wintervoedselakkers, akkerranden, natuurvriendelijke oevers, bloemrijke hooilanden en hoogstamboomgaarden.

Wat betekent de overgang naar een natuur inclusief bedrijf in de toekomst concreet: Uitgaande van een gemiddeld akkerbouwbedrijf van 75 ha met een inzet van 1600 manuren per jaar aan direct gewas gerelateerde activiteiten, zal een volledig natuur-inclusief akkerbouwbedrijf moeten kunnen extensiveren tot 127 ha, met een bouwplan met de volgende contouren:

- de aardappelen van 1:4 naar 1:6
- aandeel hakvruchten terug van 50% naar 33%.
- ongeveer de helft van de maaivruchten moet bestaan uit bloeiende maaivruchten als koolzaad, vlas, veldbonen of erwten
- minimaal drie verschillende bloeiende maaivruchten met oog op diversiteit
- natuurelementen per bedrijf minimaal 20% van het areaal zoals akkerranden, wintervoedselveldjes, flora-akkers, kruidenrijke hooilandjes.

Dit door vertaald naar het Buitenland van Rhooen zou in de toekomst het volgende betekenen voor de akkerbouwbedrijven:

- Levensvatbare, natuur-inclusieve akkerbouwbedrijven omvatten 110 tot 130 ha
- Een bedrijf dat bij voorkeur zijn grond allemaal zo dicht mogelijk om huis heeft
- Een aaneengesloten bedrijf zodat elke agrariër voor zijn eigen interne bouwplan-afstemming kan komen.

Naast **natuurinclusieve akkerbouwbedrijven** moet er voldoende ruimte blijven voor **tuinbouwbedrijven en fruitteelt** van voldoende omvang in het noordelijke deel van het BvR. Tevens moet rekening gehouden worden met de uit te voeren **natuurmaatregelen, het recreatief gebruik en kleinschalige landbouwinitiatieven**.

Op basis van deze uitgangspunten hebben leden van de coöperatie hun interesse aangegeven voor de verschillende beschikbare gronden.

Op dit moment zijn er nog veel onzekerheden die er onder andere mee te maken hebben dat gronden die uit voortgezet gebruik zijn gekomen de afgelopen paar jaar intensief zijn bebouwd. Dit brengt met zich mee dat het nog een hele puzzel wordt welke gewassen waar kunnen worden geteeld. Daarnaast is er ook nog onzekerheid over enkele gronden of die voor komend jaar nu beschikbaar gaan komen voor de gebiedscoöperatie. Met dit als achtergrond kan aangegeven worden dat het **bouwplan 2021** voor het Buitenland van Rhooen er (op basis van de huidige inschatting) als volgt uit komt te zien:

<i>Geschat areaal aan hakvruchten:</i>	
Aardappelen	40-45 ha
Suikerbieten	16-17 ha
Uien	6 ha
Spruitkool	3 ha
<i>Geschat areaal aan bloeiende maaivruchten*:</i>	
Koolzaad	15 ha
Vlas	20-25 ha
Teunisbloemen	6,5 ha
Droge bruine bonen of vergelijkbare teelt	6-7 ha
Veldbonen: (afhankelijk van de vraag vanuit Koppert)	3 ha
Luzerne/grasklaver (mogelijk uitgebreid met 20 ha als herstelbeheer op uitgeputte gronden)	5 ha
*NB Dit areaal zou nog iets kunnen worden uitgebreid met kleine arealen aan bloeiende maaivruchten die op proef uitgeprobeerd worden, waarschijnlijk eerst op iets kleinere schaal.	
<i>Geschat areaal aan granen:</i>	
75-10 ha voornamelijk ingevuld met wintertarwe en zomergerst	75 ha 10 ha

Gestreefd wordt om al zo ver mogelijk in de buurt te komen van de gewenste 1/3 hakvruchten, 1/3 bloeiende maaivruchten en 1/3 granen.

De agrarisch ondernemers ontvangen via het consortium teelt-technische begeleiding o.a. van Delphy en Louis Bolk Instituut. Ook is een samenwerking met Koppert opgezet voor wat betreft veldbonen en fruitteelt.

2.5 Faunabeheer convenant en experiment

In 2020 is het overleg consortium, Wildbeheereenheid, jachtcombinaties, natuurorganisaties en agrarisch ondernemers opgestart. Doel is te komen tot een experiment faunabeheer en schadebestrijding. Dit experiment zal in 2021 worden uitgerold en gemonitord. Het is de expliciete wens van de gebiedscoöperatie geweest om een experiment op te zetten waarin mogelijkheden voor een gebiedsspecifieke aanpak voor schadebestrijding met zo min mogelijk afschot worden uitgewerkt, overeenkomstig het streefbeeld. Essentiële elementen van een dergelijke aanpak zijn inzicht in de getaxeerde schade uit het recente verleden, de populatieomvang van eventuele schadesoorten die in het gebied voorkomen, de ervaringen van agrariërs met gewasschade en voorziene ontwikkelingen in het gebied op basis van de realisatie van het streefbeeld (toekomstige teelt van gewassen). Het **experiment** heeft dus als doel: meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden om gewasschade te voorkomen én het streven naar een vermindering van (de noodzaak van) afschot te realiseren.

2.6 Innovatiefonds

Het innovatiefonds bestaat uit vier onderdelen:

1. achterwege laten van insecticiden in de bieten en aardappelen
2. achterwege laten van insecticiden in de graanteelt
3. wildschade (mede als gevolg van het faunaconvenant Buijtenland van Rhooen) die niet gedekt wordt door andere vergoedingen en
4. stimulering van alternatieve teelten

Afgelopen jaar heeft laten zien dat schade door bijvoorbeeld ganzen flink kan oplopen en dat sommige alternatieve teelten behoorlijk kunnen leiden onder de extreme weersomstandigheden.

Het onderdeel voor het achterwege laten van insecticiden is qua ha aantal verhoogd omdat in 2021 ook vergoedingen in de Zegenpolder zullen worden uitbetaald. De hectarevergoeding voor het achterwege laten van insecticiden in de graanteelt is echter behoorlijk naar beneden bijgesteld op basis van de ervaringen van afgelopen jaar.

De wildschade wordt hoger ingeschat omdat ook de percelen in de Zegenpolder daarvoor in aanmerking komen in 2021. Bovendien is daar afgelopen jaar behoorlijke ganzenschade geweest, mogelijk door de nieuwe inrichting van de Zegenpolder. Het is goed mogelijk dat dergelijke schade ook in de komende jaren blijft optreden.

Om alternatieve 'ecologische' teelten te stimuleren, wordt er een schadevergoeding uitbetaald als de uiteindelijke opbrengst van het gewas lager is dan het wintertarwe saldo. Deze mogelijke **schadevergoeding** gebeurt op nacalculatiebasis. In 2021 zal ongeveer 50 ha alternatieve teelt plaatsvinden: 20 ha vlas, 20 ha koolzaad, 6 ha teunisbloem en 3 ha veldboon.

3 Recreatie

3.1 Recreatievisie

In 2020 zijn stappen gezet om tot een nieuw bestemmingsplan voor het Buitenland van Rhoon te komen. Eerste stap was de concretisering van het Streefbeeld. Hieruit ontstond de behoefte om het onderdeel 'Recreatie' verder te verdiepen. Inmiddels ligt er een eindconcept van de recreatievisie voor het plangebied zelf. Een kader van waaruit de komende jaren uitvoering wordt gegeven aan de recreatie in het gebied zelf.

Vervolgstep is om in samenwerking met de provincie Zuid-Holland en de BAR organisatie tot een visie en ruimtelijke uitwerking te komen voor de entrees net buiten het plangebied en de aansluiting met omliggende gebieden. De gebiedscoöperatie wil hier graag over meedenken en heeft voorgesteld een werkgroep op te richten waarin de BAR-organisatie, de provincie Zuid-Holland en de gebiedscoöperatie gezamenlijk hun verantwoordelijkheid nemen.

Recreatievisie in het kort

Wandelen en fietsen tussen prachtige akkernatuur, op excursie bij de boer, verse producten van het land kopen en kennismaken met de cultuurhistorie van dit prachtige poldergebied onder de rook van Rotterdam. Vooral langs de randen van het Buitenland van Rhoon liggen kansen voor recreatie. Het plangebied zelf wordt als groene oase in een druk verstedelijkt gebied in stand gehouden. Samenvattend houdt de visie het volgende in:

- Drie entrees zullen in de toekomst als trekpleister voor inwoners uit de regio Rotterdam fungeren. Vanuit deze drie goed bereikbare toegangspoorten kunnen recreanten hun ontdekkingstocht vervolgen. Bij voorkeur op de fiets, te voet of te paard.
- Opzet is dat het zuidelijke deel rustig blijft, en vooral struinpaden voor wandelaars en ruiters zal bieden. Het noordelijke deel biedt kansen voor intensievere activiteiten, waarbij uiteenlopende doelgroepen kennis kunnen maken met de betekenis van natuur-inclusieve landbouw. Welke invloed heeft de manier van landbouw op de natuur? Welke kansen biedt de natuur voor de landbouw? Welke flora en fauna passen bij akkernatuur en hoe herken je dit in het landschap?
- Ook biedt het toekomstige bezoekerscentrum bij de Poort van het Buitenland en de waterwipmolen mogelijkheden voor educatie en voorlichting over cultuurhistorische onderwerpen als de strijd tegen het water, de napoleonroute, verkavelingen, molens, griendwerken en monumentale boerderijen.
- Hoogstamfruitbomen, een schaapskudde, de verwerking en verkoop van ambachtelijke producten, natuurspeeltuinen en pluktuinen, dragen bij aan de hang naar vroeger en de behoefte om te onthaasten.
- Dit alles goed ontsloten door een netwerk van wandel- en fietspaden die verbonden zijn met de omliggende steden. Ook zijn er wensen voor ruitersporen in het gebied en het opwaarderen van de blauwe verbinding (kanoroute).

Bezoekerspotentieel

Momenteel kent het gebied circa 130.000 unieke bezoekers (bron: Rapport Belevings- en gebruiksonderzoek Buitenland van Rhoon, 2019 (Wageningen Environmental Research)). Naarmate het recreatieve aanbod in en om het gebied groeit en de naamsbekendheid van het Buitenland van Rhoon toeneemt, zal het zeker drukker gaan worden. De kwaliteiten van het gebied spelen in op maatschappelijke trends als wandelen en fietsen in de natuur; gezonder en bewuster eten; verwerking van duurzame producten en cultuurhistorie. Wat het daadwerkelijke bezoekerspotentieel is, is nog onderwerp van discussie tussen de gebiedscoöperatie en de

provincie Zuid-Holland. Vooral de ruimtelijke uitwerking buiten het plangebied en het bereikbaarheidsvraagstuk zullen hierin bepalend zijn.

Voor het bestemmingsplan en het verkeersonderzoek wordt voorlopig uitgegaan van de volgende verdeling:

- 200.000 tot 220.000 unieke bezoekers in het plangebied Buitenland van Rhoon.
- 335.000 unieke bezoekers in het Buitenland van Rhoon inclusief omliggende randen.
- Afhankelijk van de (snelheid van de) ontwikkeling van de genoemde randen kan onderzocht worden in welke mate in die randen (dus buiten het Buitenland van Rhoon) toegegroeid kan worden van die 335.000 naar bezoekersaantallen van 600.000.

3.2 Recreatie maatregelen

Op basis van de opgestelde recreatievisie wordt een uitvoeringsplan opgesteld.

3.2.1 Recreatieve infrastructuur en routes

Het streefbeeld bevat een schets van recreatieve routes. Op basis van deze schets en de recreatievisie vertalen we deze door naar een inrichtingskaart waaruit de infrastructuur voor verschillende recreatiegroepen duidelijk zal worden. Uiteraard ook in relatie tot de natuur- en landbouwdoelen. Het netwerk van wandel-, fiets- en ruiterspaden wordt doorontwikkeld. Eerst op kaart, vervolgens zullen alle ruimtelijke aanpassingen in kaart worden gebracht om tot een bestek- en uitvoeringsplan te komen. Laaghangend fruit zullen we waar mogelijk direct in uitvoering brengen. Daarbij denken we aan:

- de struinroute door de Zegenpolder en aansluiting met de Rhoonse;
- de bewegwijzering en voorzieningen op en langs het Vossenpad;
- de bereikbaarheid en recreatieve ontwikkeling van de Eendenkooi nabij Klein Profijt (in samenwerking met Zuid-Hollands Landschap). Hiervoor is een plan van aanpak ontwikkeld. Onderdeel van dit plan is om meer excursies per jaar aan te bieden. Hiervoor worden vrijwilligers geworven die worden opgeleid. Ook wordt er extra informatiemateriaal ontwikkeld, meer publiciteit gegeven aan de excursies en zullen nabij de eendenkooi informatiepanelen komen te staan.

3.2.2. (Her)ontwikkeling recreatieve trekpleisters

Voor 2021 staan de volgende projecten op de planning:

- Voor nieuwe ondernemers komen er twee locaties beschikbaar. De Zegenhoeve en de Portlandhoeve. De ondernemers worden via het principe van level-playing-field geworven. De leidraad en onderliggende documenten voor de Zegenhoeve liggen voor akkoord bij de provincie Zuid-Holland. Voor de Portlandhoeve worden vergelijkbare documenten opgesteld. Opzet is om beide locaties gelijktijdig open te stellen voor inschrijving, nadat het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage ligt. Dit zal naar verwachting in het voorjaar van 2021 zijn.
- De verbouwing van de Vlakkenburg. Het bestek is gereed. Een aannemer wordt gezocht. In 2021 vindt de verbouwing plaats. De schuur van de Vlakkenburg wordt daarbij ingericht als multifunctionele ruimte.
- Herbouw Waterwipmolen: de planning is dat daar een apart projectvoorstel voor wordt ingediend in 2021.

3.2.3. Pilots korte ketens

Passend bij natuur-inclusieve landbouw en ter verbreding van het toekomstige verdienmodel van agrariërs in het gebied, voeren we in 2021 pilots uit om tot korte ketens te komen. Insteek is om ervaring op te doen met alle facetten die bij korte ketens een rol spelen. Daarnaast vormen deze pilots concrete praktijkvoorbeelden, waarmee we potentiële duurzame ondernemers kunnen interesseren voor het Buitenland van Rhooon.

- *Pilot 'van gerst naar lokaal bier'*
In 2020 zijn bijzondere gerstrassen geteeld op flora akkers. Deze rassen hebben een hoge ecologische waarde, dragen actief bij aan bodemherstel en hoeven niet bespoten te worden. Vanwege de lage productiviteit worden deze gerstrassen niet meer in Nederland geteeld. Onze insteek is om juist met deze duurzame gerstrassen een uniek streekproduct te ontwikkelen; een duurzaam en lokaal gebrouwen bier. Een eerste smaaktest vindt momenteel plaats met de gerstrassen die in 2020 zijn geteeld. Hiervoor zijn lokale bierbrouwerijen uit de omgeving van Rotterdam benaderd. De non profit brouwerij de Vaanbrouwers uit Barendrecht en brouwerij Blue City hebben belangstelling getoond. Doel is om tot een Rhooonse Blonde te komen, die lokaal kan worden afgezet. In 2021 onderzoeken we de mogelijkheden om het hele proces – van teelt tot afzet - in het Buitenland van Rhooon vorm te geven. Een duurzame teelt, verwerkt, geproduceerd en afgezet in en om het gebied. Het gehele proces maken we tevens toegankelijk voor de recreant. Denk aan excursies, proeverijen en uitleg over de ecologische kwaliteiten van de gerstrassen die we gebruiken.
- *Pilot 'Cider en sappen beleven in de boomgaard'*
Een tweede productlijn die we in 2021 willen ontwikkelen, is de productie van cider en sappen afkomstig van fruit uit de hoogstamboomgaarden van de Buytenhof en Piet van der Jagt. Een Rotterdamse ondernemer heeft op eigen initiatief een cider ontwikkeld van het hoogstamfruit. Opzet is om komend jaar de recreant kennis te laten maken met de authentieke fruitrassen. Daarbij wordt ook de gelegenheid geboden om in de boomgaard producten te proeven en lokaal aan te schaffen. Een cultuurhistorische beleving rondom vers fruit in het Buitenland van Rhooon.
- *Pilot 'echt lekker brood'*
Ten slotte neemt de belangstelling voor tarwe- en speltrassen uit het Buitenland van Rhooon toe. Bakproeven laten goede resultaten zien. Na een rondgang langs bakkerijen uit de regio, hebben bakkerij Pot (Barendrecht), Meesterbakker Roodenrijs (Den Haag/Westland) en bakkerij Das Brot (Rotterdam) belangstelling voor de op flora akkers geteelde granen. In 2021 hopen we de samenwerking te intensiveren en hier ook recreatieve mogelijkheden aan te koppelen.

3.2.4. Verhogen naamsbekendheid

In 2020 is fors geïnvesteerd in de naamsbekendheid van het gebied. Het merkconcept 'Lekker van Buijten' (voedsel) en 'Lekker naar Buijten' (recreatie) is ontwikkeld en krijgt vorm via social media, podcasts en filmpjes. Ook is de marktkraam van Gert van Herk op de Rotterdamse Oogstmarkt vormgegeven volgens het lekker van Buijten concept.

Het bereik via social media is met ruim 65% gestegen. Vanwege Corona konden veldactiviteiten niet of nauwelijks plaats vinden. Hiervoor in de plaats hebben we filmpjes over het gebied gemaakt. Ook zijn er voorlichtingsfilms gemaakt over de verschillende aspecten van natuur-inclusieve landbouw. Via social media worden de films onder de aandacht gebracht. Het bereik per filmpje ligt rond de 5.500 tot 6.500 views.

Binnenkort verschijnen er ook podcasts over het gebied. Deze worden als winterverhalen geïntroduceerd. Langs wandelroutes in het gebied komen borden met QR codes te staan. Via deze QR codes kunnen bezoekers de podcasts via de mobiele telefoon beluisteren.

Ook zijn er welkomstborden en informatieborden ontwikkeld. De vergunningaanvragen lopen. Zodra de vergunning is verkregen, worden de borden geproduceerd en geplaatst. Een kaart met potentiële locaties voor de welkomstborden is als bijlage toegevoegd.

Voor 2021 willen we de naamsbekendheid verder uitbouwen. Het merkconcept 'Lekker naar/van Buijten' wordt zichtbaarder onder meer op bebording en bewegwijzering in het gebied; het vergroten van de online aanwezigheid en het organiseren van een actief activiteitenprogramma in samenwerking met de Carnisse Grienden en de VVPA. Daarbij richten we ons in 2021 niet alleen op het algemene publiek, maar ook op relevante stakeholders zoals de regionale (vak)pers, omliggende gemeenten, het waterschap Hollandse Delta, 'collega' terreinbeheerders en belangenorganisaties op het gebied van natuur, landbouw en recreatie.

Qua communicatie inzet betekent bovenstaande:

- Het voortzetten van het Lekker naar Buijten concept via social media, de website en filmpjes.
- Het ontwikkelen van een jaarrond activiteitenprogramma.
- Het onderhouden van een relatie met lokale media en deze groep uitbreiden naar regionale media.
- Het organiseren van netwerkbijeenkomsten en kennis-gerelateerde bijeenkomsten voor (toekomstige) partners en de branche genoten om de schaalgrootte en het innovatieve karakter van natuur-inclusieve landbouw onder de aandacht te brengen.

3.2.5. Samenwerking Provincie en BAR organisatie

De drie entrees krijgen een belangrijke rol in de recreatieve zonering van het gebied. Ze zullen in de toekomst als trekpleister voor inwoners uit de regio Rotterdam fungeren. De meeste zullen met de auto komen.

Op deze locaties is er ruimte om een breder aanbod aan te bieden dan in het gebied zelf.

Voor de recreatieve uitwerking van deze entrees (de randen) die buiten het plangebied vallen en de aansluiting op het recreatieve netwerk van omliggende steden wordt een samenwerkingsproject opgezet tussen de BAR-organisatie, de provincie Zuid-Holland en de gebiedscoöperatie. Mogelijk dat ook de metropoolregio Rotterdam-Den Haag hierbij kan aansluiten.

4. Organisatie

Stafbureau (vaste kern en flexibele schil)

De organisatie van de gebiedscoöperatie bestaat uit een klein stafbureau met, naast de directeur/programmamanager, een officemanager (16 uur per week), een gebiedsbeheerder (20 uur per week) en een communicatieadviseur (16 uur per week).

Het komend jaar zal de huidige werkwijze met vaste en flexibele schil worden geëvalueerd, om de afweging te maken tussen inhuur en in dienst nemen.

Zoals ook afgelopen jaar wordt voor organisatie-bedrijfsvoering deskundigheid op het gebied van communicatie, financiën/accountant, en ICT extern expertise ingehuurd. Het hiervoor opgenomen bedrag is berekend op basis van enerzijds de huidige inhuur en anderzijds een inschatting van de inhuur aan de hand van de provinciale salarisschaal waarin de desbetreffende functie valt. Daarnaast wordt een rentmeester ingehuurd voor de grondzaken en de pachtinhoudelijke advisering. In het kader van de nieuwe gewassen en alternatieve teelten wordt een afzet coördinator ingehuurd, die als opdracht heeft samen met de gebiedscoöperatie en de afzetcommissie een afzetstrategie te formuleren en uit te rollen. Deze expert vervult hierin een verbindende rol tussen agrariërs en coöperatie. Ook wordt toegewerkt naar een perspectiefvol verdienmodel voor de agrariërs in het gebied.

Bestuur en Raad van Advies

Voor het bestuur is uitgegaan van de inzet van de voorzitter (12 uur per week) en drie bestuursleden (4 uur per week).

Voor de leden van de Raad van Advies wordt gewerkt met een vergoedingsregeling (gebaseerd op provinciale regelingen voor adviescommissies) per bijeenkomst; er worden 4 bijeenkomsten per jaar georganiseerd. De Raad van Advies bestaat uit 5 leden.

Consortium Lerend Beheren en Onderzoek

Daarnaast zal de inhuur van de inhoudelijke deskundigheid op het gebied van landbouw en natuur via de raamovereenkomst Lerend Beheren en Onderzoek worden ingevuld met adviseurs van het Consortium (Sovon, Delphy, Louis Bolk Instituut, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Natuurbalans en Wageningen Universiteit). Hiervoor heeft in 2019 een aanbestedingstraject gelopen.

Overig

Voor wat betreft recreatieve deskundigheid en infrastructuur wordt apart aanbesteed en ingehuurd.

5. Monitoring en onderzoek

De monitoring in het gebied wordt verzorgd vanuit het consortium Lerend Beheren en Onderzoek.

Voor de grond in de Zegenpolder is door de provincie het verzoek gedaan de monitoring in het gebied (voorheen 'experiment Zegenpolder') wat betreft vogels en insecten op gelijke wijze voort te zetten. De provincie is van mening dat het op gelijke wijze monitoren ertoe leidt dat de onderzoeksresultaten van de afgelopen drie jaren in de Zegenpolder op een representatieve wijze kunnen worden vergeleken met toekomstige jaren. Deze monitoring wijkt af van de door het consortium gebruikte monitoringsmethodieken. Hierdoor wordt er het komende jaar dubbel gemonitord in de Zegenpolder.

In het gehele Buitenland van Rhoon wordt monitoring ingezet via de methodieken zoals door Sovon gebruikt. Voor de aparte monitoring Zegenpolder worden aparte offertes opgevraagd.

6. Samenvatting

Waar in 2020 het fundament is gelegd, zal in 2021 het raamwerk ontstaan. Ook zetten we ons in om meer partijen aan ons te verbinden. De grotere grondpositie biedt meer mogelijkheden om inrichtingsmaatregelen voor natuur en recreatie te treffen.

Om uitvoering te geven aan de doelen van het meerjarenbeleidsplan, werken we in 2021 aan de volgende pijlers:

- Voor het behoud en de inrichting van het landschap voorzien we in 2021 de aanleg van onder meer 4,2 hectare hoogstamboomgaarden en 2 kilometer heggen en elzenhagen. Ook verschuiven we kruidenrijke graslanden naar percelen waar verstoringgevoelige akkervogels zullen broeden. Door deze graslanden aan te laten sluiten op flora-akkers verstevigen we de leefomstandigheden van insecten en vogels.
- De verbeterde grondpositie biedt meer kansen voor de omschakeling naar natuur inclusieve landbouw. Er kan extensiever worden geteeld en daarnaast omranden we alle nieuwe percelen met een drie tot zes meter kruidenrijke strook. We breiden de technische teeltbegeleiding door Delphy uit. Inzet is om graan, aardappelen en bieten volledig insecticidenvrij te telen. Daarnaast stimuleren en begeleiden we ecologische teelten. Ten slotte intensiveren we de samenwerking met Koppert, Van der Bilt Zaden en Colzaco bij alternatieve teelten. Zo is onlangs al gestart met een experiment met natuurlijke plaagbestrijders in de fruitteelt (fruitmot) en zal geëxperimenteerd worden met nieuwe rassen koolzaad en veldbonen.
- In 2021 willen we pilots met korte ketens opzetten. Onder meer voor de productie van lokaal gebrouwen bier. Een casus die alle aspecten van het streefbeeld integreert. De oude gerstrassen hebben een cultuurhistorische en ecologische waarde, nergens in Nederland vindt productie en afzet zo dicht op elkaar plaats, wat tevens recreatieve kansen biedt in de vorm van rondleidingen, proeverijen en uitleg over de daadwerkelijke betekenis van natuurinclusieve landbouw. Naast lokaal bier, zetten we ook in op de productie van sappen en cider in samenwerking met een Rotterdamse ondernemer. Daarmee verkleinen we de afstand tussen teler en verwerker aanzienlijk en zien we recreatieve kansen door proeverijen en excursies in de boomgaarden.
- In 2021 maken we een inhaalslag voor de recreatieve inrichting van het gebied. Rekening houdend met de gewenste zonering Noord en Zuid. De recreatievisie die onlangs is opgeleverd, vertalen we door naar een uitvoeringsplan. Ook stellen we een inrichtingskaart op waaruit de infrastructuur voor verschillende recreatiegroepen duidelijk zal worden. Uiteraard ook in nauwe relatie tot de natuur- en landbouwdoelen. Het netwerk van wandel-, fiets- en ruitersporen wordt doorontwikkeld. Eerst op kaart, vervolgens zullen alle ruimtelijke aanpassingen in kaart worden gebracht om tot een bestek- en uitvoeringsplan te komen. Laaghangend fruit zullen we waar mogelijk direct in uitvoering brengen.